

Lena Borg, Enhetschef
Tfn: 0345-18483
E-post: Lena.Borg@hylte.se

2019-11-19

Omsorgsnämnden
2019 ON0102

Ärendebeskrivning - Hantering av beslut i avvaktan på Försäkringskassans beslut

Ansvar för personlig assistans är fördelat mellan kommunerna och Försäkringskassan. Enligt 9 § 2 lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ansvarar kommunen för insatsen *biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans*, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken (SFB).

För rätt till assistansersättning från Försäkringskassan krävs enligt 51 kap 3 § SFB att den enskilde behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § LSS. För mindre tidskrävande behov är det kommunen som har ansvaret utifrån bestämmelserna i LSS. Även när den enskilde beviljats assistansersättning av Försäkringskassan ansvarar emellertid kommunen för kostnaden för de 20 första timmarna i veckan.

Av praxis från Högsta förvaltningsdomstolen (RÅ 2009 ref. 61) framgår att bestämmelsen i 9 § 2 LSS innebär att kommunen har det yttersta ansvaret för alla som omfattas av lagens personkrets och som behöver personlig assistans får sådan assistans.

Kommunen kan behöva fatta beslut enligt 9 § 2 LSS i avvaktan på Försäkringskassans beslut om assistansersättning. Det kan handla om nyansökningar där ännu inte Försäkringskassan utrett och fattat beslut men också utökningar som anses varaktiga och där den enskilde redan har ett beslut om personlig assistans enligt SFB men är i behov av fler timmar. Försäkringskassan uppger på sin hemsida att de har en handläggningstid på fem månader men erfarenheten säger att den oftast är betydligt längre. Överklagar sedan den enskilde beslutet kan det ta upp till ett par år innan Försäkringskassan fattar ett nytt beslut och det eventuellt blir tal om retroaktiv ersättning.

När kommunen eller Försäkringskassan fattat beslut om personlig assistans, antingen genom 51 kap SFB eller enligt 9 § 2 LSS kan det verkställas på olika sätt. Enligt 6 § LSS skall den enskilde i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. En mycket stor del av assistansberättigade använder sig av privata utförare eller kooperativ enligt statistik från Försäkringskassan (beslut enligt SFB). I Halland var denna siffra 79 % 2018. Ca 17 % hade kommunen som utförare, resten var sina egna arbetsgivare.

I 51 kap. 17 § SFB står det att ”Om den försäkrade har fått *biträde av personlig assistent* genom kommunen får Försäkringskassan besluta att assistansersättningen ska betalas ut till kommunen i den utsträckning som den motsvarar avgiften till kommunen för sådan hjälp”.

Från och med 2019-04-01 har Försäkringskassan ändrat sin tolkning av 51 kap. 17 § Socialförsäkringsbalken (SFB), vilket ledde till ändringar av Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:6) Försäkringskassan betalar nu endast ut ersättning till kommunen när insatsen enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ges som *biträde av personlig assistent* och inte när insatsen utgått som *ekonomisk stöd till skäliga kostnader för sådan assistans*. Vilket tidigare varit praxis.

Har det verkställts genom privat anordnare, kooperativ eller den enskilde själv som anordnare och därmed fått *ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans* så har kommunen nu inte längre någon möjlighet att ansöka om den retroaktiva ersättningen. Däremot kan den privata anordnaren, kooperativet eller den enskilde själv få utbetalt den retroaktiva ersättningen under förutsättning att de lämnat in de uppgifter Försäkringskassan kräver under tiden sedan ansökan.

Omsorgsnämnden har sedan den 1 april 2019 hittills fått avslag på retroaktiv ersättning från Försäkringskassan till en summa av dryga 4 miljoner kronor. Dessa avslag kommer att överklagas av omsorgsnämnden. Dock så är kommunen utförare i ett par av dessa ärenden och kommer troligtvis att få det utbetalt genom 51 kap 19 § SFB som lyder följande: ”Utöver det som följer av 17 och 18 §§, får Försäkringskassan på begäran av den försäkrade besluta att assistansersättningen ska betalas ut till en kommun eller till någon annan som har tillstånd enligt 23 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade att bedriva verksamhet med personlig assistans. *Lag (2012:935)*”.

Enligt SKL:s yttrande 2019-03-20 (bilaga 1) är syftet med den assistansersättning som utbetalas av Försäkringskassan att avlasta kommunernas kostnader för mer omfattande insatser samt att behovet av mer omfattande stöd i form av personlig assistans inte ska vara beroende av kommunalpolitiska prioriteringar (prop, 1992/93:159 s. 68). Redan i LSS och i tidigare lagen om assistansersättning (LASS) fanns en bestämmelse som reglerade att Försäkringskassan får besluta om utbetalning av assistansersättning till kommunen då den enskilde genom kommunen fått ”biträde av personlig assistent” innan Försäkringskassan fattat sitt beslut om assistansersättning. Det poängteras i förarbetena att det är angeläget att kommunerna ska kunna få sina kostnader för personlig assistans täckta. Det finns inget resonemang i vare sig prop. 1992/93 eller i prop. 2008/09:200 om att bestämmelsen endast ska tillämpas då kommunerna själv verkställer beslutet om personlig assistans, och inte då den enskilde väljer enskilt bedriven verksamhet eller själv anställer sina assistenter. Försäkringskassan har fram till 1 april 2019 betalat ut retroaktiv ersättning till kommunerna då de haft beslut i avvaktan på Försäkringskassans beslut oavsett om det skett genom *biträde av personlig assistent* eller *ekonomiskt stöd till skäliga kostnader* och därmed tolkat ”*biträde av personlig assistent*” på ett korrekt sätt enligt SKL, något som även rättspraxis talar för. SKL skriver vidare att kommunernas kostnader är desamma oavsett hur beslutet om personlig assistans verkställs i avvaktan på Försäkringskassans beslut.

SKL har gjort en hemställan till Socialdepartementet om ändringar i socialförsäkringsbalken så att Försäkringskassan ska kunna göra direktutbetalningar till kommunerna. (bilaga 2)

Hur ska omsorgsnämnden hantera beslut om personlig assistans i avvaktan på Försäkringskassans beslut?

Alternativ 1.

Beslut om ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans enligt 9 § 2 LSS

När den när den enskilde erhåller beslut om ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans enligt 9 § 2 LSS i avvaktan på Försäkringskassans beslut ska omsorgsnämnden fakturera anordnaren, kooperativet eller enskild i efterhand när Försäkringskassans beslut vunnit laga kraft. För att underlätta detta samarbete med anordnarna och för att tydliggöra förutsättningarna tecknas en överenskommelse med anordnaren.

I överenskommelsen ska framgå att den privata anordnaren, kooperativet eller den enskilde åtar sig:

- följa Försäkringskassans anvisningar som finns på Försäkringskassans hemsida och enligt 51 kap 7 § SFB på löpande redovisning till Försäkringskassan samt till kommunen för att erhålla ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans enligt 9 § 2 LSS
- begära retroaktiv ersättning från Försäkringskassan
- återbetala det belopp som kommunen utbetalt som möjliggör dubbel ersättning för den enskilde

Fördel med detta alternativ är att den enskilde har inflytande och medbestämmande i att själv välja anordnare. I de fall den enskilde redan har assistansersättning kan den enskilde få behålla sina personliga assistenter genom anordnaren

Nackdel är att det inte garanterar att kommunen får tillbaka den ersättning som utbetalats till anordnaren om inte den sköter sina inrapporteringar till Försäkringskassan på korrekt sätt. Vad händer om den enskilde byter anordnare under tiden eller går i konkurs?

Alternativ 2.

Beslut om *biträde av personlig assistent* enligt 9 § 2 LSS som ska verkställas genom kommunens enhet för personlig assistans.

Fördel är att kommunen garanteras få beloppet tillbaka om kommunen sköter sina inrapporteringar/begäran om ersättning till Försäkringskassans på korrekt sätt.

Nackdel är att den enskilde inte har någon valmöjlighet att välja anordnare. De har endast en viss påverkansmöjlighet om val av de personliga assistenterna. Eftersom Försäkringskassan endast betalar ut den retroaktiva ersättningen till en betalningsmottagare, dvs den som den enskilde har avtal med så är det osäkert i dagsläget om det kommer kunna tillämpas i dessa fall. Kommer detta alternativ endast vara tillämpligt vid nyansökningar?

Berit Winbladh
Omsorgschef

Lena Borg
Enhetschef